

Inclusie van Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden in sport- en beweegaanbod

Beïnvloedende factoren van sport- en beweegdeelname door Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden vanuit de ogen van sport- en jongerenprofessionals

Factsheet 2020/28

Kirsten Molenaar, Vicky Dellas & Agnes Elling

Achtergrond

In 2018 is door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Vereniging Sport en Gemeenten, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en NOC*NSF het Nationaal Sportakkoord ondertekend. Het sportakkoord bestaat uit zes deelakkoorden en is erop gericht om de organisatie van de sport toekomstbestendig te maken en ervoor te zorgen dat iedereen in Nederland in een veilige, gezonde omgeving met plezier kan sporten en bewegen.

Binnen het deelakkoord 'Inclusief sporten en bewegen' gaat het erom dat iedereen in Nederland, ongeacht leeftijd, geslacht, inkomen of etnische achtergrond met plezier kan meedoen, zich welkom voelt, erbij hoort, geaccepteerd en niet uitgesloten wordt en zijn of haar eigen sportkeuzes kan maken (VWS, 2018).

De sport- en beweegparticipatie van inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond is lager vergeleken met inwoners met een westerse- en zonder migratieachtergrond. Dit geldt in het bijzonder voor meisjes en vrouwen (zie bijvoorbeeld: Hoogendoorn & De Hollander, 2016; Elling & Selten, 2016). Zo is 40 procent van de meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond lid van een sportvereniging, tegenover 65 procent van de jongens met een niet-westerse migratieachtergrond en drie kwart van de jongens en meisjes zonder migratieachtergrond (Heijnen & Dellas, 2020). Om deze reden hebben we in dit onderzoek de focus gelegd op tienermeiden (12-18 jaar) met een niet-westerse, voornamelijk Nederlands- Turkse en -Marokkaanse migratieachtergrond.

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de factoren die van invloed zijn op de sport- en beweegdeelname van Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden. We doen dit op basis van ervaringen van sportprofessionals en jongerenbegeleiders.

De volgende onderzoeksvraag staat centraal:

Welke motivaties en belemmeringen ervaren tienermeiden met een niet-westerse migratieachtergrond om deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten en wat zijn de werkzame elementen om het sport- en beweegaanbod voor hen aantrekkelijk te maken?

De data voor dit onderzoek zijn verzameld door interviews met elf sport- en jongerenprofessionals (o.a. buurtsportcoaches, jongerenbegeleiders en sport- en beweegmakelaars) uit Utrecht en Amsterdam.

Resultaten

De resultaten van de interviews met de professionals laten zien dat verschillende, deels met elkaar samenhangende, factoren, van invloed zijn op de sport- en beweegdeelname van Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden. Deze factoren zijn in te delen in vier thema's.

Nieuwe levensfase

De overgang van de basisschool naar de middelbare school gaat gepaard met een verschuiving van de interesses en prioriteiten van de meiden. Zo moeten sporten en bewegen concurreren met activiteiten als huiswerk maken, sociale media en vriendinnen:

'Toen ze wat jonger waren, stonden ze toch wel meer open voor allerlei bewegingsactiviteiten. [...] We hebben twee groepen, eentje voor meiden van 10 tot 12 jaar. Die staan veel meer open om dingen te doen. We hebben ook een groep op dinsdag vanaf 12 jaar die naar de middelbare school gaan. Die zijn wat meer van het chillen, op de telefoon zitten, 'ik hoef niet zo nodig wat te doen' een beetje dat'. (begeleidster meidenclub Utrecht).

Binnen het gezin krijgen de meiden meer verantwoordelijkheden zoals helpen met het huishouden, koken en mantelzorg. Waardoor ze minder tijd overhouden om te sporten en bewegen:

'En kom je erachter dat er bepaalde individuen in de groep zitten die ook mantelzorgster zijn. Ja, dat heeft er ook alles mee te maken dat sommige meiden niet naar een activiteit komen omdat ze thuis ook voor iemand aan het zorgen zijn.' (sportmakelaar (man) Amsterdam).

Hoewel de professionals zien dat de meiden plezier hebben wanneer ze aan het sporten en bewegen zijn, krijgen zij de indruk dat sporten en bewegen vooral leuk is als het niet teveel moeite kost. Het moeilijk kunnen combineren van schoolverplichtingen en sporten en bewegen is iets dat professionals veel terugkrijgen van de meiden:

'De drukte op school. Ze hebben geen energie om dan ook nog te gaan sporten. Sommige willen graag sporten en komen dan helemaal vermoeiend van 'mag ik de warming up overslaan?' of 'ik wil even rustig aandoen vandaag, want ik ben doodop'.' (sportlerares buurthuis Utrecht).

Nabije sociale omgeving

De toeleiding richting sport- en beweegactiviteiten en ondersteuning vanuit de directe leefomgeving van migrantenmeiden speelt een belangrijke rol.

Familie en vrienden zijn van grote invloed op de sport- en beweegdeelname en -beleving van de meiden. Vooral mannelijke familieleden (oa. broers en neven) fungeren als rolmodel voor het bepalen van de meest populaire sporten, zoals voetballen en kickboksen. Vriendinnen zijn belangrijk voor het daadwerkelijk meedoen aan sport- en beweegactiviteiten:

‘De meeste meiden komen, omdat een vriendin komt. Als de vriendin niet komt, komt zij ook niet. Dat is heel belangrijk.’ (jongerenbegeleidster Amsterdam).

Werving via sociale media, scholen en bekende gezichten uit de wijk worden als succesvol ervaren. Ouders spelen een belangrijke rol in het steunen of toestemming geven aan de meiden om deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten. Het is vanzelfsprekender dat hun zoon sport dan hun dochter. Gemengd sporten en een mannelijke trainer zijn voornamelijk de aspecten waar ouders terughoudend in zijn.

‘Als je de ouders overtuigt dat het belangrijk is om te sporten en dat het veilig kan, dan win je al heel veel.’ (buurtsportcoach en (meiden)voetbaltrainster Utrecht).

Ook fysiek nabijheid van het sport- en beweegaanbod is voor een groot deel van de meiden van belang:

‘Heb je het niet in je eigen buurt? Dan is de drempel te hoog en dat vind ik gewoon zonde. Want ik durf te wedden dat er toch wel meiden zijn [...] die meiden kickboks willen doen en dat het niet in onze buurt is. Dan moeten ze een tram pakken of een bus. Kijk, ze hoeven geen vliegtuig te pakken, maar het is gewoon te ver en onbekend.’ (jongerenbegeleidster Amsterdam).

Expertise van de begeleider

Begeleiders spelen een cruciale rol in het motiveren van de meiden. Het creëren van een vertrouwensband vormt daarbij de belangrijkste basis, waarbij het uitgangspunt niet per definitie ‘sporten’ hoeft te zijn:

‘Je probeert gewoon echt een connectie met die meiden te krijgen, een band op te bouwen. Zij gaan zich dan ook echt aan je hechten [...]. Daar ligt de basis. De basis ligt echt niet bij ‘ik geef deze sportles en kom maar’, want dan komen ze niet.’ (buurtsportcoach (vrouw) Utrecht).

Een begeleider die langer in de wijk rondloopt en een bekend gezicht is voor de meiden werkt stimulerend. Hetzelfde geldt voor het onderhouden van contact, zowel tijdens als buiten de lessen:

‘Een praatje met ze maken. Dus echt persoonlijk contact. Complimenten geven en motiveren. Leuk contact hebben zodat ze de volgende keer weer komen. Als je niet echt persoonlijk bent of niet echt met ze praat dan zijn ze eerder geneigd om niet te komen.’ (buurtsportcoach (vrouw) Amsterdam)

Om het vertrouwen van een groot deel van de meiden zelf en/of hun ouders te kunnen krijgen, heeft een vrouwelijke begeleider de voorkeur:

‘Een vrouw voor de groep zetten. Dit is belangrijk voor een stukje veiligheid, voor het geloof en ze durven zich meer open te stellen bij een vrouw dan bij een man. Vertrouwen... denk dat je meer voor elkaar kunt krijgen als vrouw.’ (buurtsportcoach en (meiden)voetbaltrainster Utrecht).

Een sociaal en flexibel sport- en beweegaanbod

Omdat sporten en bewegen voor sommige meiden geen prioriteit heeft, werkt het motiverend om ruimte over te laten voor andere activiteiten of meiden de mogelijkheid te geven bij te praten:

‘Het moet een mix zijn van leren en spelenderwijs ervaren hoe de sport is. Maar ook met stukje gezelligheid. Dan zie je dat ze terugkomen. Hoe goed het gaat met het sporten moet ondergeschikt zijn aan dat het leuk met elkaar is. Het beter worden in de sport gaat dan langzaam, maar ze komen wel terug.’ (buurtsportcoach (man) Amsterdam).

Vrijblijvende sport- en beweegactiviteiten met een weinig verplichtend karakter, in de buurt en in een niet openbaar toegankelijke ruimte, zijn aantrekkelijk voor veel Nederlands-Turkse en -Marokkaanse tienermeiden en verhogen de kans op participatie.

Sport- en beweeginitiatieven of -activiteiten binnen de wijk zijn vaak goedkoop. De overstap naar een sportvereniging, waar contributie en bijvoorbeeld een tenue betaald moeten worden, is dan soms te groot. De prioriteit van veel gezinnen ligt vaak niet bij uitgaven voor sportactiviteiten. Begeleiding bij het inzetten van regelingen zoals de U-pas of Stadspas, komen de doorstroom ten goede. Hetzelfde geldt voor een goede samenwerking en communicatie met relevante personen en organisaties in het leven van de meiden, zoals buurtteams, jongerenbegeleiders, scholen en sportaanbieders:

‘Ik denk dat je gewoon goed contact moet onderhouden met sportbesturen van het stadsdeel waar je werkt. Steeds elk jaar in gesprek gaan en dat ze langskomen. Die man kwam op alle groepen en dan vraagt hij wat zijn jullie behoeften, wat vinden jullie leuk aan voetbal. Dan blijft het leven. Daarna gaf hij ook voetbaltraining per groep.’ (jongerenbegeleidster Amsterdam).

Conclusie

De sport- en beweegdeelname van tienermeiden met een niet-westerse migratieachtergrond is relatief laag. In gesprekken met sportprofessionals en jongerenbegeleiders zijn verschillende factoren genoemd die de sport- en beweegdeelname van Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden beïnvloeden. Inspelen op de interesses en de taakverdeling in het gezinsleven die horen bij hun leef fase, alsmede het inspelen op de invloed van familie, vrienden en de nabije omgeving, en het vormgeven van een veilig, sociaal en flexibel sport- en beweegaanbod onder deskundige begeleiding, vergroten de kansen op deelname. Voor het behoud van de deelnemers is het opbouwen van een vertrouwensband met een - voor velen bij voorkeur vrouwelijke - begeleider cruciaal.

Dit onderzoek kan bijdragen aan het formuleren van beleid gericht op het vergroten van de toegankelijkheid van sporten en bewegen voor tienermeiden met een niet-westerse migratieachtergrond. Tevens bieden de resultaten enkele handvatten voor (toekomstige) beweegprofessionals.

Verantwoording dataverzameling

Alle elf geïnterviewde professionals werken met tienermeiden in de leeftijdscategorie 12 tot 18 jaar met een niet-westerse, voornamelijk Nederlands- Turkse en -Marokkaanse migratieachtergrond. Zes van deze professionals hebben zelf een migratieachtergrond.

De oorspronkelijke opzet was het voeren van face to face interviews. Vanwege de coronamaatregelen zijn de gesprekken telefonisch gevoerd. Tijdens de interviews is onder andere ingegaan op de invulling van de vrije tijd van niet-westerse tienermeiden, wat de rol van sporten en bewegen daarin is en in hoeverre bestaand sport- en beweegaanbod aansluit bij hun wensen en behoeften. De gemiddelde duur van de interviews was 35 minuten. Alle interviews zijn opgenomen en woord voor woord getranscribeerd en vervolgens door middel van codering en vergelijking geanalyseerd.

Literatuur

Elling, A., & Stelten, I. (2016). *Werkzame elementen sportstimulering jongeren*. Utrecht: Mulier Instituut.

Heijnen, E. & Dellas, V. (2020). *Invloeden van opleiding, etnische achtergrond, gezinswielvaart en sekse op lidmaatschap sportvereniging bij middelbare scholieren, 2005 - 2017*. Utrecht: Mulier Instituut. Artikel in voorbereiding.

Hoogendoorn, M. P., & De Hollander, E. L. (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. RIVM Brieffrapport 2016-0201. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Hoogendoorn, M.P. & De Hollander, E.L. (2016). *Supplement Rapport: Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen. Bijlage bij RIVM Brieffrapport 2016-0201*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). *Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport Verenigt Nederland*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).